

Hmota a prostoročas

Vesmírný prostor je vyplněn **hmotou**, která se vyvíjí a pohybuje v **čase**. Vzájemné ovlivňování hmoty a času je předmětem studia fyziky i [astronomie](#). Čas a prostor jsou tedy neoddělitelně vzájemně spjaty a proto se označují termínem **časoprostor** (resp. **prostoročas**). Hmotu lze charakterizovat různými [fyzikálními veličinami](#), z nichž nejdůležitější pro astronomii jsou hmotnost a [energie](#), které spolu úzce souvisí podle [Einsteinova vztahu mezi hmotností a energií](#) $E_0 = m_0 c^2$ resp. $E = mc^2$, kde m_0 je [klidová hmotnost](#) tělesa, m je [relativistická hmotnost](#), E_0 je [klidová energie](#) tělesa, E je [relativistická energie](#) tělesa a c [velikost rychlosti světla](#) ve [vakuu](#).

Existují dva základní historické pohledy na hmotu a její vztah k prostoru:

1. [Newtonova mechanika](#) (klasická mechanika) - hmota je umístěna v prostoru (tzv. [absolutní prostor](#), absolutní inerciální systém), v němž plyne nezávisle na okolí rovnoměrně čas, jehož plynutí nelze nijak ovlivnit.
2. Einsteinova teorie relativity - hmota je umístěna v prostoročasu, přičemž vlastnosti prostoročasu ovlivňují chování hmoty, ale i sama hmota ovlivňuje prostoročas.

Např. [Sluneční soustava](#). V různé [vzdálenosti](#) od [Slunce](#) má prostoročas různé vlastnosti a proto se [Země](#) a [Jupiter](#) (který je od Slunce zhruba 5krát dále než Země) pohybují různě velkými [rychlostmi](#), po [elipsách](#) s různou [výstředností](#), ... Ovšem i samotné Slunce ovlivňuje vlastnosti prostoročasu.

Tyto dva různé pohledy lze názorně ukázat pomocí následující analogie: prostoročas si představíme jako jeviště, hmotu pak jako představení, které se na jevišti odehrává. V Newtonově pojetí ovlivňují vlastnosti jeviště to, co se na něm odehrává, zatímco v Einsteinově pojetí samotné představení ovlivňuje i jeviště.

© **Encyklopedie Fyziky** (<http://fyzika.jreichl.com>); **Jaroslav Reichl, Martin Všeticka**

Licence <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> zakazuje úpravy a komerční distribuci.